

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022-2026 GROENLINKS LINGEWAARD

**NAAR EEN BETER
KLIMAAT**

VOORWOORD

Beste lezer,

Het voelt bijzonder om een verkiezingstijd in te gaan terwijl de zorgen en restricties van corona nog overal voelbaar zijn. We hebben behoefte aan duidelijkheid en zekerheid, op alle fronten. Juist nu moeten we als politiek ons extra inzetten om dit te bieden. Van subsidies om je huis te isoleren, een eigen woning, sociale zekerheid tot een gezonde groene leefomgeving.

GroenLinks Lingewaard is de laatste jaren gegroeid. Het is belangrijker dan ooit om met gemotiveerde mensen de goede dingen voor elkaar te krijgen. Wij hebben een krachtig team, een mix van ervaren mensen, gemotiveerde nieuwe leden en jonge talenten, waarbij er veel kennis is van zowel duurzaamheid, groen als sociaal. Dit geeft mij als lijsttrekker enorm veel vertrouwen.

De naam van ons verkiezingsprogramma NAAR EEN BETER KLIMAAT, is veelomvattend. Een klimaat van voor elkaar klaar staan, van iedereen mag meedoen en van iedereen mag wonen, werken, recreëren. Het vinden van een nieuwe balans. Tussen mensen onderling, maar ook in het groot: in balans zijn met de natuur, met het hele ecosysteem waar wij als mens onderdeel van uitmaken. Om deze balans te herstellen is vertrouwen nodig, vertrouwen in jezelf, in elkaar, in de overheid. En heel veel energie en doorzettingsvermogen. Als we samenwerken en aan de slag gaan kunnen we veel bereiken.

De klimaatcrisis zorgt wereldwijd voor steeds meer ongelijkheid. Extremer weer, overstromingen, hitte, droogte, en daardoor ook meer armoede. In Lingewaard is het hard nodig om onze CO2-uitstoot te verminderen en onze ecologische voetafdruk te verkleinen. GroenLinks wil dat op een positieve manier voor iedereen toegankelijk maken. Dat geldt ook voor een eigen woonplek, hoe klein dan ook. Er is ruimte binnen de kernen, daar draagt GroenLinks al langer creatieve ideeën voor aan, zoals tiny houses en modulair bouwen. Geef ons de kans om die uit werkelijk uit te voeren. Met de omgevingswet in zicht wil GroenLinks nog zorgvuldiger omgaan met onze groene ruimte. En die in het kader van het klimaat ook zien uit te breiden, binnen en buiten de kernen.

Wij zien ons verkiezingsprogramma als een groeidocument met een visie waarbinnen aanpassingen aan nieuwe inzichten en de lokale situatie mogelijk zijn. Om die Lingewaardse behoefte te peilen houdt GroenLinks iedere eerste dinsdagavond van de maand een digitaal 'vragenmomentje' waarin alle Lingewaarders met vragen, ideeën en opmerkingen kunnen blijven komen.

We wensen je veel leesplezier, reacties zijn altijd welkom.

Inge Sloot
Fractievoorzitter GroenLinks Lingewaard
namens de steunfractie en leden

INHOUD

1 KLIMAAT	2 WONEN	3 WELZIJN	4 GROEN & LEEFOMGEVING
1 Alle projecten CO2-neutraal	1 Een passende woning	1 Kansen voor iedereen	1 Natuur en landschap
2 Lasten eerlijk verdelen	2 Duurzame circulaire woningen	2 Aan het werk	2 Groen bij alle projecten
3 Natuurpositief en circulair	3 Leefbare groene wijken	3 Vertrouwen	3 Schoon vervoer
4 Bodem, water, lucht	4 Eigen initiatieven stimuleren	4 Sport & Cultuur	4 Voedsel en landbouw
5 We doen het samen	5 Samen wonen	5 Voor elkaar, met elkaar	5 Jong geleerd, oud gedaan

1	VOORWOORD
3	THEMA 1 KLIMAAT
5	THEMA 2 WONEN
6	THEMA 3 WELZIJN
8	THEMA 4 GROEN & LEEFOMGEVING
10	KANDIDATENLIJST

Samen CO2-neutraal

Drastische vermindering van de CO₂-uitstoot is een van de belangrijkste uitdagingen van onze tijd. Dat betekent maximaal investeren in energiebesparing en schone energieopwekking in een klimaatpositief gebouwde omgeving. We grijpen de kansen van de energietransitie aan en leiden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op voor nieuwe 'groene banen'. Inwoners met weinig financiële middelen krijgen de kans om mee te doen in coöperatieve energieprojecten en profiteren mee van de opbrengst. We versterken de invloed van inwoners door hen actief te betrekken bij de uitvoering van de energietransitie in hun wijk waardoor de leefbaarheid verbetert.

1 Alle projecten CO₂-neutraal

- Via projecten bespaart Lingewaard op zoveel mogelijk plaatsen fors meer dan 1,5 % energie per jaar door openbare gebouwen, bedrijven en woningen te isoleren. En door mensen te stimuleren meer op hun energiegebruik te letten.
- Snelle toepassing van innovatieve manieren om zonne-energie opwekken zoals zonnepanelen integreren op carports, parkeerplaatsen, gevels, bushokjes, langs weilanden en geluidswanden en op lantarenpalen.
- Er komen nieuwe locaties voor zonneparken, die door duurzame landschappelijke inpassing en maximale aandacht voor biodiversiteit het gebied ecologisch versterken. Hierbij wordt ingezet op zon op water en dubbel gebruik van de grond.
- GroenLinks acht meer windenergie noodzakelijk. Voorkeurslocaties voor windmolens zijn tuinbouwgebied Bergerden, langs de Betuwelijn, Steenfabriek Caprice en industrieterrein Looweer. De schaalgrootte van de windmolens is passend bij de omgeving.
- Ook bedrijven doen mee in de energietransitie. Zij krijgen hiertoe kansen én leven de wet milieubeheer na, gestimuleerd door de controlerende en handhavende rol van de ODRA (omgevingsdienst). Kansen die door nieuwe regelgeving worden geboden worden zo spoedig mogelijk benut.
- De prestatieafspraken met woningcorporaties kunnen scherper: onder andere over energielabels, energie-neutrale woningen en daken met zonnepanelen. De opbrengst komt deels ten goede aan de bewoners van deze huizen.
- Lingewaard is aanjager van duurzame startups en biedt onderdak aan sociale ondernemers die werken aan innovatieve, creatieve oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken. De gemeente geeft het voorbeeld en bereikt maximale CO₂-reductie binnen de eigen organisatie.
- Sneller meer zonnepanelen op gemeentelijke daken en op maatschappelijk vastgoed als scholen en sportvoorzieningen. Ook diensten die de gemeente inkoopt (leveranciers, onderaannemers) verduurzamen. Certificering maakt beloften niet vrijblijvend.

- Voorrang bij aanbestedingen krijgen bedrijven die duurzaam produceren, die gericht zijn op duurzaamheid en die bedrijven die op korte afstand van Lingewaard meer dan gebruikelijk mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een kans geven.
- Voor elk dorp en elke wijk komt er een stappenplan over de route naar CO₂-uitstoot beperken. In tijdige en heldere communicatie, voor iedereen duidelijk.
- Samen met partners komt Lingewaard tot de opslag van opgewekte groene stroom in wijken en bij sportparken en parkeerplaatsen. Daarnaast onderzoek doen naar de mogelijkheden tot seizoensopslag van lokaal beschikbare en duurzaam opgewekte warmte.
- Warmtenetten maken alleen gebruik van duurzame groene bronnen als geothermie, aquathermie, lucht- en bodemwarmte of groene stroom. Inwoners krijgen op korte termijn duidelijkheid welk plan de gemeente heeft voor hun wijk om 'van het aardgas af te zijn' en wat dit gaat kosten.

2 De lasten eerlijk verdelen

- Inwoners met een smalle beurs worden koplopers in energiebesparing met behulp van gratis advies en hulpmiddelen door energiecoaches verschaft. Zo verbruiken zij minder energie en gaat hun energierekening omlaag. Wordt iemand zonder baan energiecoach dan geeft dat tevens nieuwe werkgelegenheid.
- Bij grote wind- of zonneprojecten delen de omwonenden mee in de winst. Zij beslissen zelf over de besteding van een deel van de inkomsten.
- Bewoners van de Zilverkamp worden niet de dupe worden van 'van-het-gas-af' plannen: het is ontoelaatbaar dat de maandelijkse energiekosten enorm zullen stijgen door een warmtenet of noodzakelijke warmtepomp.
- Energiebesparingsmaatregelen door woningbouwcorporaties leveren ook de bewoners financieel iets op. Dat motiveert om mee te doen.
- Bij isolatieprojecten van de woningbouwcorporaties kunnen buurtbewoners meeliften. In het groot inkopen verlaagt de prijs.

3 Natuurpositief en circulair

- Voor alle wind- en zonneprojecten geldt een optimaal landschappelijke inpassing als eis. Dit maakt weilanden 'energietuinen' met zonneweides vol rijke natuur die bijdraagt aan een toename van biodiversiteit.
- De gemeente maakt het gemakkelijker voor ondernemers, scholen en verenigingen om afval te scheiden. En geeft altijd zelf het goede voorbeeld.
- Circulariteit, met afval als grondstof in sluitende kringlopen, is een vast criterium bij gronduitgifte, aanbestedingen, vergunningen en inkoop door de gemeente.
- Nieuwe ondernemers leggen een toereikend duurzaamheidsplan voor aan de gemeente.
- Door buitenverlichting bij openbare, commerciële en particuliere gebouwen te beperken ontstaan weer natuurlijke donkere nachten voor mens en natuur.
- Lingewaard krijgt een goed uitgeruste en aantrekkelijke milieustraat met pasjessysteem, eventueel samen met de gemeente Overbetuwe.
- Organisatoren maken evenementen 'schoner' door onder andere afvalscheiding en hergebruik van glazen of bekertjes.

4 Bodem, water en lucht

- GroenLinks promoot de duurzame biologische landbouw met natuurwaarde, strotenteelt, minder mestgebruik, geen giftige stoffen voor planten en dieren. Omdat de uitputting van de bodem, de basis van ons voedsel en ons bestaan, kan herstellen door deze vorm van landbouw.
- Lingewaard grenst aan de rivier, schoon water heeft directe invloed op ons. Ook de kwaliteit van (zwem) water en het water in wielen, plassen en sloten verbetert bij minder gebruik van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Het (nu nog) verontreinigde slib vereist zorgvuldige behandeling in verband met dreigend gevaar voor flora, fauna en de mens.

- Luchtvervuiling komt van elders via verkeer op de snelwegen en scheepvaart op de rivieren. Maar ook door eigen industrie en veeteelt. De ODRA handhaaft vaker op de luchtkwaliteit. Daarnaast zet Lingewaard in op een eenvoudig meldsysteem tegen overlast door stank, houtstook, en ontgassing van schepen.
- Klimaatverandering maakt klimaatadaptatie nodig om hittestress en wateroverlast tegen te gaan. GroenLinks doet dit door o.a. pleinen te vergroenen en inwoners aan te sporen om hun tuin meer natuurlijk aan te leggen. Verstening terugdringen helpt ook. Maak parkeerplaatsen kleiner en rust die uit met waterdoorlaatbare klinkers.

5 We doen het samen

- Met ondersteuning van de gemeente stimuleren en activeren energieambassadeurs van burgerinitiatief Lingewaard Energie de inwoners om anders om te gaan met energie.
- Duurzame initiatieven van inwoners, organisaties en bedrijven vinden in het energieloket ondersteuning met raad en daad.
- Inwoners spelen via lokale burgerpanels een centrale rol in de lokale energietransitie. Zij hebben van begin af aan een stem bij plannen voor windmolens en zonneparken in de eigen omgeving.
- Lingewaard grijpt de energietransitie aan om fors in wijken te investeren. In 'wijkgesprekken' geven inwoners aan hoe hun buurt kan verbeteren. Samen ontdekken zij hoe de energietransitie in het wijk- of dorpsontwikkelplan past, zoals in Doornenburg.
- Gemeente, scholen en bedrijven werken samen om jongeren aan 'groene' banen te helpen, zoals installateurs van warmtepompen en zonnepanelen, elektro-technici. Meeloopstages maken jongeren snel de nieuwe professionals die we hard nodig hebben.
- Lingewaard heeft een rol in de Regionale Energie Strategie (RES). Nieuwe zoekgebieden voor zonne- en windparken moeten zowel plaatselijk als regionaal in (nieuw) beleid worden opgenomen

Natuurpositief en circulair

GroenLinks werkt aan een circulaire economie met respect voor mens en milieu. Goed voor nu en in de toekomst. Natuurpositief betekent dat de energietransitie gepaard gaat met verdere ontwikkeling van onze natuur. Zo eisen we bij nieuwbouw handhaven van bestaande bomen en struiken en nieuwe kansen om de natuur te versterken en biodiversiteit maximaal te stimuleren. Circulair betekent dat we ons sterk maken voor een economie die grondstoffen in de kringloop houdt. De gemeente zet in op korte ketens en hergebruik van grondstoffen, geeft in haar inkoopbeleid het goede voorbeeld en neemt maatregelen om de hoeveelheid restafval te verminderen.

Een passend huis in een fijne buurt

Om de woonwensen van alle Lingewaarders te vervullen zijn veel verschillende soorten woningen nodig. Voor ouderen die kleiner willen wonen, maar wel in de eigen kern. Voor jongeren, starters en alleenstaanden die weinig ruimte nodig hebben en niet veel kunnen betalen. En jonge gezinnen die wachten op een grotere woning. Ook zijn er mensen die graag met meer bij elkaar wonen, een (pre-)mantelzorgwoning in de tuin wensen of hun eigen tiny house. GroenLinks wil daar snel wat aan doen, door creatief om te gaan met onze ruimte, bestaande gebouwen en woonvormen. En door eisen te stellen aan het percentage betaalbare huur- en koopwoningen. Daarnaast bouwen we aan mooie gemengde wijken. Die prettig leefbaar, veilig en goed bereikbaar zijn, met groen, speelruimte en plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten

1 Een passende woning voor iedereen

- Om de woningnood snel te verlichten, komen er snel tijdelijke (flex)woningen: kleine verplaatsbare huisjes van modules op lege plekken en bij boerenbedrijven. Voor spoedzoekers, zoals gescheiden mensen, jongeren die het huis uit willen, arbeidsmigranten en vluchtelingen.
- Leegstaande panden worden woningen. Tijdelijk of permanent in eenvoudig aangepaste kantoor- of bedrijfspanden. In grote panden komen kleinere appartementen.

2 Duurzame circulaire woningen

- Bouwen gebeurt in principe binnen de grenzen van de huidige bebouwing. Door inbreiding, herinrichten van de ruimte en de bestaande bebouwing zijn minder nieuwe woningen nodig.
- Naast de rood-voor-rood-regeling met woningbouw in plaats van kassen of schuren, mogen op boerenerven alternatieven komen, zoals tijdelijke woonvormen.
- Nieuwbouw gaat uit van circulair bouwen, is CO₂-neutraal, klimaatadaptief en natuurinclusief. Zo verbetert voor mensen en dieren de kwaliteit van lucht, bodem en water.
- Lingewaard heeft grote voorzieningen, zoals een zwembad, zorginstelling en voortgezet onderwijs vooral in de grotere kernen. Vanuit alle hoeken van de gemeente zijn deze met openbaar vervoer bereikbaar. In de kleine kernen is er voldoende scholing en ontspanning, kinderopvang en ondersteuning van ouderen.

3 Leefbare groene wijken

- Wijken zijn opgezet met verschillende soorten woningen. Voor jong en oud, nieuwkomers en blijvers. Met ontmoetingsplaatsen, zoals parken en uitnodi-

gende speelplekken met water en groen. Een omgeving die uitnodigt om eropuit te gaan met bankjes om ervan te genieten.

- Autoverkeer en parkeren krijgen beperkt ruimte ten gunste van speelruimte en groen voor bewoners. Dat verhoogt de kwaliteit van de leefomgeving.
- Voor projectontwikkelaars bestaat de eis om natuurinclusief te bouwen met een groenplan, materialenpaspoort en andere aantoonbare stappen richting circulair bouwen. Bestaand groen en bomen maken deel uit van het ontwerp van nieuwbouwplannen.
- Tuinen krijgen een groene erfafscheiding, meer groen en minder stenen. Elke nieuwe woning of nieuwe bewoner ontvangt een voucher voor een boom, te planten op een plaats naar keuze in Lingewaard.

4 Eigen initiatieven stimuleren

- Met vereenvoudigde procedures ondersteunt de gemeente initiatieven van inwoners als coöperaties of woongroepen die zoeken naar ruimte voor alternatieve woonvormen als hofjes voor ouderen, tiny of skinny houses.
- Wijkbewoners met een plan voor verduurzamen of vergroenen van hun buurt en zelf de handen uit de mouwen willen steken, vinden bij de gemeente een JA-loket, waar ambtenaren actief meedenken over de uitvoering.

5 Samen wonen

- Steeds meer ouderen willen in de buurt van elkaar wonen, elkaar ondersteunen en gezamenlijk zorg inkoop als dat nodig is. Lingewaard geeft ook deze initiatieven de ruimte en denkt mee over locaties daarvoor. Dit geldt natuurlijk ook voor projecten met verschillende leeftijden.

Bouwen voor de toekomst

Slim bouwen doen we energieneutraal, circulair en klimaatadaptief. En zoveel mogelijk binnen de huidige gebouwde omgeving. Hierdoor sparen we de groene ruimte en biodiversiteit, knappen de kleine dorpscentra op en dragen bij aan gezonde mobiliteit zoals wandelen, fietsen en openbaar vervoer. Inwoners die de handen uit de mouwen willen steken voor alternatieve woonvormen, of voor een opknappbeurt voor hun wijk, vinden bij GroenLinks een JA-loket. Daaronder verstaan we een behulpzame gemeente die actief meedenkt over de uitvoering en fondsenwerving. Nieuwe inwoners verwelkomen we met 'n voucher voor een te planten boompje.

Kansen voor iedereen

GroenLinks zet in op een samenleving waarin inwoners met allerlei verschillende achtergronden zich thuis voelen. Waarin elke inwoner zich kan ontwikkelen en waar mensen elkaar ondersteunen. Met goed onderwijs, ontmoetingsplaatsen, sportieve en culturele activiteiten en plekken waar je met vragen en problemen terechtkunt. Met kleinschalige zorg voor iedereen toegankelijk, dichtbij huis. Investeren in preventie is belangrijk, want voorkomen is beter dan genezen. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Een zinvolle dagbesteding, groene leefomgeving, schone lucht, gezond eten en sociale contacten horen daarbij. We verwelkomen mensen die hun land ontvluchten voor oorlog en geweld. De diversiteit van culturen zien we als een verrijking van de samenleving. We luisteren naar elkaar en de gemeente staat open voor ideeën en initiatieven van inwoners. Samen bereik je meer.

1 Kansen voor iedereen

- Iedereen mag meedoen. Of je nu je arm, rijk, jong, oud, gelovig of andersdenkend bent, met welke kleur, geaard- of gezondheid ook. Iedereen krijgt kansen op (on)betaald werk, sport & spel en cultuur om invulling aan het leven te geven.
- Maatwerk bij de uitvoering van de WMO, afgestemd op behoeften van inwoners. Waarborgen continuïteit en kwaliteit van huishoudelijke hulp in verband met de signaleringsfunctie.
- Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking vindt volledig invulling in Lingewaard. Deze voorschriften maken gemeentelijke gebouwen, voorzieningen binnen en buiten, en (digitale) informatie toegankelijker dankzij concrete plannen van aanpak op alle onderdelen.
- Voor zowel jongeren als ouderen geldt preventie als motto. Door samenwerking van de gemeente met zoveel mogelijk bestaande netwerken, zoals scholen, zorg- en welzijnsinstanties en sportverenigingen komen signalen vroeg binnen. Voor eenieder is er kunst en sport op recept mogelijk.
- Met extra inzet komen jonge mantelzorgers in beeld en krijgen ondersteuning om zo te voorkomen dat zij zelf in de problemen raken.
- De jeugd heeft veel beperking ondervonden ten gevolge van coronamaatregelen. Daarvoor is met voorrang speciale aandacht bij ondersteuning gedragsontwikkeling en snelle toegang tot mentale zorg.
- Extra straatcoaches signaleren eerder problemen bij jeugdigen.

2 Aan het werk

- Iedereen, ook mensen met allerlei zichtbare en niet-zichtbare gezondheidsproblemen, voelen zich thuis in hun dorp of wijk. GroenLinks doet dit o.a. door mensen samen te brengen via werk of vrijwilligerswerk.
- Werkgevers krijgen extra stimulans om mensen met een beperking in dienst te nemen. De gemeente geeft het goede voorbeeld.

- Lingewaard biedt creatieve ondernemers met sociale leer- en werkplaatsen extra kansen om zich te vestigen. Broedplaatsen van projecten waar de samenleving beter van wordt, zijn welkom.
- Om jongeren enthousiast te maken voor veelgevraagde beroepen stimuleert de gemeente projecten als techniekdagen en stages en meedraaimomenten door jongeren binnen bedrijven.
- Lingewaard gaat experimenteren met basisbanen en een basisinkomen.

3 Vertrouwen

- GroenLinks roept nadrukkelijk op tot een JA-loket: op iedere inwonersvraag zoekt de gemeente samen met de aanvrager naar alle mogelijkheden. Via bestaande procedures, maar vooral door op zoek te gaan naar mogelijkheden en kansen via maatwerk.
- Door ontschotten van loketten is beter maatwerk mogelijk: als verschillende hulpverleners uit sociaal team, welzijn en de jeugd/zorg goed met elkaar samenwerken kan resultaat snel en effectief. Als inwoners zich zorgen maken om iemand, dan is daarvoor een gemakkelijk toegankelijk meldpunt.
- Alle besluitvorming is openbaar. De gemeente komt naar de inwoners toe voor informatiedeling, geeft vooraf de mogelijkheden aan en licht toe wat er met input gedaan is. Alleen bij hoge uitzondering geldt geheimhouding. De communicatie is proactief en helder.
- De participatiepunten bieden vele mogelijkheden aan om inwoners op een laagdrempelige manier de weg te wijzen en te ondersteunen.

4 Sport en Cultuur

- Sport en spel krijgen een belangrijke plaats in het beleid. Er komt een integraal plan voor alle binnensport, waarbij de open-clubgedachte een basis vormt. Binnensportaccommodaties krijgen nu de noodzakelijke voorzieningen waar ze al jaren om vragen.

- Het Lingewaards Sportakkoord wordt vernieuwd. Uitvoering van dit breed gedragen akkoord vergt extra inzet van ten minste twee buurtsportcoaches. De gemeentelijke bijdrage aan sport en bewegen wordt verhoogd naar het landelijke gemiddelde.
- Iedereen kan een sportpas aanschaffen, met extra korting voor mensen met weinig geld. Er is een kindpakket, jongerenpakket en een inburgeringspakket. Ook culturele activiteiten zijn voor iedereen mogelijk door een kunstpas, CJP en 'kunst op recept'.
- Alle kernen hebben natuurspeelplaatsen waar kinderen kunnen ravotten en ontmoetingsplekken voor jongeren. In elk park zie je wandelpaden, bankjes, sport- en spelvoorzieningen en een plek voor creatieve en culturele activiteiten.
- Er komen meer recreatieplekken in en aan het water met aanlegsteigers, picknickplaatsen en zwemplekken. Zwemlessen, ten minste tot diploma A, zijn er voor alle inwoners.
- Lingewaard maakt optimaal gebruik van haar bijzondere ligging bij natuur en water. Duidelijke wandel- en fietsroutes en ommetjes zoals kerken- en klompenpaden ontsluiten het gebied. De financiering met toeristenbelasting maakt nieuwe voorzieningen mogelijk.
- Kunstenaars mogen tijdelijk in een leegstaand pand hun atelier inrichten om het centrum te verlevendigen en de wisselwerking met inwoners te vergroten. Lege etalages in winkelstraten functioneren als mooie expositieruimte.

5 Voor elkaar en met elkaar

- Inwoners krijgen de kans om mee te denken en mee te beslissen over zaken die hun direct raken. De gemeente waardeert en denkt positief mee met inwonersinitiatieven. Vooraf vindt samen onderzoek plaats naar de mogelijkheden en de gemeente faciliteert waar kan via het principe van het JA-loket.
- Vanaf de start hebben inwoners een actieve rol bij de inrichting van hun leefomgeving. Dit betekent dat de gemeente inwoners actief betreft bij de op- en bijstelling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Aandachtspunten uit de Wijk- en Dorpsontwikkelingsplannen (WOP en DOP) staan in alle beleidsstukken.
- Jongeren participeren als ervaringsdeskundigen en volwaardige gesprekspartners bij beleidstrajecten op het gebied van jeugd, welzijn en zorg, zijn De jongerenraad en kinderburgemeester krijgen hierbij een duidelijke rol.
- In een woongroep houden mensen zeggenschap over hoe zij hun zorg- en woonomgeving willen inrichten. Nemen mensen met een zorgvraag het initiatief tot een woongroep of – gemeenschap, dan krijgen zij daarvoor letterlijk en figuurlijk de ruimte.
- Voor mantelzorgers komt betere ondersteuning. Zij weten dat ze 'respijtzorg' kunnen vragen om hen te ontlasten.
- Lingewaard hanteert het 'Right-to-challenge': met een goed plan mag een groep inwoners een taak van de gemeente anders, slimmer, beter of goedkoper uitvoeren.

Zorg voor jong en oud

Goede zorg is voor iedereen laagdrempelig en toegankelijk, ongeacht culturele achtergrond, sociaal-economische status of handicap. Aandacht voor taal, laaggeletterdheid en digitale vaardigheden zijn daarom, samen met een aanpak tegen eenzaamheid, een speerpunt in ons welzijnsbeleid. Veel ouderen zijn vitaal en actief als vrijwilliger, zij zijn met hun levenswijsheid belangrijk voor de sociale cohesie. Zodra het fysiek of mentaal minder gaat kan de oudere rekenen op hulp-op-maat. Ook mantelzorgers worden ondersteund om vereenzaming en overbelasting te voorkomen. Steeds meer jongeren dragen zorg voor familieleden. Zij hebben baat bij en recht op goede begeleiding. Als jongeren problemen ervaren met hun mentale of fysieke gesteldheid, dan volgt snel passende hulp.

Groene leefomgeving

Groen in de dorpen is onmisbaar voor ons welzijn, klimaatadaptatie en voor de biodiversiteit. GroenLinks wil schone lucht, kwetterende vogels en kinderen die zorgeloos buiten spelen. Bomen en struiken nemen CO₂ en fijnstof op en beschermen tegen wateroverlast en hitte. We beschermen de bestaande bomen en we planten zoveel mogelijk bomen bij. Elke ingreep in de ruimte, voor bouwen of wegeaanleg, moet méér groen opleveren. Een beter fietspaden-netwerk met passende voorzieningen bespaart op asfalt voor nieuwe wegen en parkeren. Dat houdt mensen in beweging en vermindert autoverkeer. Natuurinclusief bouwen verhoogt ook de biodiversiteit in de dorpen. Inwoners noemen in de wijk- en dorpsontwikkelingsplannen het groen als prioriteit en vragen daarin terecht om tegemoetkoming door de gemeente.

1 Natuur en landschap

- Maatschappelijke waarde en groen zijn leidend in de Omgevingsvisie en bij gemeentelijke aanbestedingen. Inzet is steeds onze waardevolle natuur en landschapselementen te beschermen en versterken. Dit vergroot de biodiversiteit en het welzijn van mens en dier.
- Hiertoe komen er zoveel mogelijk bomen, bijvoorbeeld in klimaat- of voedselbosjes. Inwoners leggen die samen met de gemeente aan. Als de gemeente een boom kapt, komen er liefst twee terug.
- Vogels, vlinders, bijen en andere insecten zijn van groot belang voor onze leefomgeving. Zij vinden het hele jaar door nectar in veel bloeiende bermen. Aanplant met inheemse soorten en biologisch beheer van openbaar groen versterkt de biodiversiteit.
- Lingewaard sluit aan bij het 'Deltaplan voor het landschap', dat het agrarische landschap in ere herstelt door duurzame (her)inrichting en onderhoud.
- Bomen en boomgroepen krijgen een meer beschermde status die zomaar kappen voorkomt. Onderzoek moet duidelijk maken of strengere kapvergunningen daarbij kunnen helpen. Waarbij niet alleen de waarden van de boom zelf, maar ook de noodzaak tot klimaatadaptatie, meer opslag van CO₂ en vergroten biodiversiteit worden betrokken.

2 Groen bij alle projecten

- Iedere inwoner heeft op loopafstand de beschikking over een groene openbare omgeving om te ontspannen en te bewegen.
- Iedere renovatie of aanpassing in de openbare ruimte levert méér groen, biodiversiteit en klimaatbestendigheid op. Met andere woorden: elke aanpassing maakt Lingewaard óók groener.
- De daken zijn groen, liggen vol met zonnepanelen of worden op een andere manier duurzaam gebruikt. Dit is een verplichting voor daken van de gemeente zelf of waar de gemeente aan meebetaalt. Particulieren krijgen voor deze transformatie subsidies. Ook bedrijven vinden in de gemeente een partner voor advies en stimulators.

- In Lingewaard geldt voor duurzaamheid in bouwprojecten het principe ja, tenzij: aangeven waarom duurzame maatregelen niet mogelijk zijn, in plaats van andersom.

3 Schoon vervoer

- GroenLinks versterkt de kwaliteit van openbaar vervoer, ook in de avonduren. Er is ruim baan voor initiatieven als buurtbussen, golfkarretjes (zoals in Gendt) en deelauto's.
- Er komt een forse investering in de fietsinfrastructuur. Fietspaden verbinden wijken en dorpskernen op een veilige manier. Snelfietspaden verbinden Lingewaard met de steden en dorpen rondom.
- Goed onderhouden, comfortabele en veilige fietspaden maken het fietsen aantrekkelijker en verleiden inwoners hun auto vaker te laten staan en meer te bewegen.
- In alle kernen vind je voldoende goede fietsstallingen met aanbindmogelijkheid bij bushaltes, winkels en voorzieningen, voorzien van laadpaal voor e-bikes en drinkwaterpunten.
- Doorgaand vrachtverkeer rijdt buiten de kernen om.
- Voor de veiligheid van kinderen én volwassenen, wordt de maximumsnelheid binnen de bebouwde kom 30 km/u. Er komen meer fietsstraten waar de auto te gast is. Omwonenden denken mee over het omvormen van gevaarlijke plekken zoals kruisingen en oversteken.
- Meer fiets- en wandelpaden tussen landbouwkavels, bijvoorbeeld tussen de Heuvelsestraat en de Hoeve en in Park Lingezen, maakt fietsen en wandelen nog aantrekkelijker. De overgangen van stoep naar straat verlopen comfortabel voor wielen en er zijn geleidetegels voor slechtzienden.
- Knippen voor doorgaand gemotoriseerd verkeer maken dijken veiliger en aantrekkelijker voor recreatie.

4 Voedsel en Landbouw

- Samen met inwoners, verenigingen en bedrijven richt Lingewaard de directe omgeving zo goed en groen mogelijk in. Denk aan klimaat- en voedselbosjes met vruchtdragende struiken.
- Duurzame landbouw en alternatieven voor landbouwgif en kunstmest zorgen voor gezond bodembeheer en voorkomen uitdroging. Dieren in weilanden vinden daar ook voldoende beschutting tegen wind, regen en hitte, liefst door bomen.
- Landbouwdieren houdt Lingewaard alleen kleinschalig. Dankzij goede maatregelen ontstaan geen stalbranden en megastallen zijn uit den boze.

Plaatselijk geproduceerd voedsel vindt zo snel mogelijk de weg naar de gebruiker via korte ketens. Dit dankzij bijvoorbeeld rechtstreekse verkoop van producten langs de weg en in landwinkels.

5 Jong geleerd, oud gedaan

- Lingewaard zet in op bewustwordingscampagne voor meer biodiversiteit en tegen bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Door schoolmoestuinprojecten leren meer kinderen al jong voedsel kweken en omgaan met de natuur.
- Samen met inwoners, organisaties en ondernemers komt er een steviger aanpak voor van zwerfafval. Meer jutbakken houden de uiterwaarden schoon.

Natuur en (cultuur)landschap

Lingewaard is een groene gemeente en dat houden we natuurlijk zo. Samen of alleen genieten van de de schoonheid en de rust van de natuurwandeling door uiterwaarden, over dijken en in Park Lingezen, een prachtige omgeving om te koesteren! We verwelkomen daarbij kleinschalig toerisme, ook goed voor de economie. We komen op voor de natuur en de planten en dieren die daar leven. De kernkwaliteit van het rivierenlandschap met fruit van de Betuwse hoogstambomen, verdient bescherming. Dus ruimen we zwerfafval op, gebruiken geen giftige stoffen, beperken de lichtvervuiling en promoten de omslag naar diervriendelijke biologische landbouw. Bewust omgaan met planten en dieren en waarderen van de natuur begint al op jonge leeftijd. De activiteiten van Stichting Lingewaard Natuurlijk, met veldlessen en schoolmoestuintjes zijn daarbij onontbeerlijk.

KANDIDATENLIJST

wat een kanjers op onze **#KANDIDATENLIJST**

**GROEN
LINKS**
LINGEWAARD

1 Inge Sloot	11 Okke de Koning	21 Lisette Hoes
2 Chantal Crijns	12 Iris Harskamp	22 Femke Geuze
3 Lianne Duiven	13 Piers vd Torren	23 Frank Arbouw
4 Tamara Zonnenberg	14 Bastiaan Eggink	24 Judith van Kol
5 Frans van Herwijnen	15 Sonia vd Heijden	25 Wim Vanweersch
6 Arianne Nas	16 Rene Duifhuizen	26 Marijn de Haan
7 Karin Verlaan	17 José Brûens	27 Marjolein Eeuwes
8 Mark Kitzen	18 Cor Hendriks	28 Ernst Crebas
9 Nikki Kroeze	19 Claar van Leeuwe	29 Dirk Goldschmeding
10 Noor Hagemeier	20 Reinier de Nooij	30 Helmut Rauschenberg

Inge Sloot, Chantal Crijns, Lianne Duiven en Tamara Zonnenberg